

Інформаційна довідка
щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких Законів
України щодо посилення гарантій для військовослужбовців та ветеранів»
(реєстр. № 15405 від 13.07.2026)*

***Анотація.** В інформаційній довідці аналізується доцільність внесення змін до законодавства України у сфері соціального захисту військовослужбовців і ветеранів у контексті проєкту Закону України реєстр. № 15405 від 13.07.2026. Проаналізовано відповідність запропонованих змін чинному законодавству у сфері соціального забезпечення, визначено потенційні ризики правозастосування.*

***Ключові слова:** соціальний захист, військовослужбовці, ветерани, відпустка для лікування, відстрочка.*

Вступ

Запровадження унаслідок збройної агресії російської федерації режиму воєнного стану в Україні актуалізує необхідність посилення соціальних і правових гарантій для військовослужбовців та ветеранів. Особливої уваги потребують ті категорії осіб, для яких лікування та реабілітація після поранень, травм чи контузій мають довготривалий характер і виходять за межі стандартних строків, що зумовлює потребу у справедливому врегулюванні питань збереження матеріального забезпечення та отримання відстрочки від призову під час мобілізації з урахуванням строків служби та участі у бойових діях.

Метою проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо посилення гарантій для військовослужбовців та ветеранів» (реєстр. № 15405 від 13.07.2026) (далі – законопроект) є створення додаткових правових механізмів соціального захисту військовослужбовців та ветеранів, спрямованих на забезпечення безперервності матеріального забезпечення під час тривалого лікування, удосконалення процедур медичного огляду та вирішення питань мобілізації відповідно до сучасних викликів воєнного стану.

Основна частина

Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» стосовно: продовження строків виплати грошового забезпечення військовослужбовцям, які перебувають на лікуванні понад 12 місяців, до моменту їх звільнення з військової служби; запровадження дистанційного огляду військово-лікарською комісією (далі – ВЛК) для військовослужбовців, які проходять лікування за кордоном; а також розширення переліку осіб, що отримують відстрочку від призову під час мобілізації, із встановленням диференційованих строків залежно від року укладення контракту та участі у бойових діях.

Визнаючи необхідність посилення соціальних гарантій військовослужбовців та ветеранів в умовах воєнного стану, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Передусім слід звернути увагу на те, що чинна редакція пункту 11 статті 10¹ Закону України «Про соціальний і правовий захист

військовослужбовців та членів їх сімей» встановлює граничний строк перебування військовослужбовця у відпустці для лікування – 12 місяців. Фактично пропонується скасувати цю межу, зберігаючи виплати до моменту звільнення. Такий підхід відповідає принципу безперервності соціальних гарантій, але водночас створює ризики надмірного фінансового навантаження на державний бюджет.

Пропоноване продовження виплати грошового забезпечення військовослужбовцям, лікування або реабілітація яких триває 12 місяців, об'єктивно може збільшити тривалість здійснення відповідних виплат. Проте, у пояснювальній записці до законопроекту таке обґрунтування відсутнє, що суперечить вимогам частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України та частини третьої статті 91 Регламенту Верховної Ради України, відповідно до яких, до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки).

Слід також зауважити, що надмірне розширення строків відпустки без механізму контролю може призвести до ситуацій, коли особа формально залишається у складі Збройних Сил, але фактично не виконує службових обов'язків протягом тривалого часу. Це потребує додаткового врегулювання, щоб забезпечити баланс між правами військовослужбовця та інтересами обороноздатності держави.

Законопроект не визначає механізму контролю та періодичного перегляду доцільності продовження відпустки понад 12 місяців. Водночас чинне законодавство передбачає участь ВЛК у визначенні потреби військовослужбовця у тривалому лікуванні. У разі скасування встановленого строкового обмеження доцільно передбачити обов'язковий періодичний медичний огляд та прийняття ВЛК рішення про подальше продовження відпустки. Відсутність такого механізму створює ризик безстрокового збереження за особою статусу військовослужбовця та відповідного матеріального забезпечення без належної оцінки її здатності до подальшого проходження військової служби, що може не відповідати принципу пропорційності та обов'язку громадян щодо захисту України.

Законопроект встановлює диференційовані строки відстрочки для різних категорій військовослужбовців – 18, 24 та 36 місяців, залежно від року укладення контракту та участі у бойових діях. Запропоновані критерії можуть створити нерівні умови для військовослужбовців, які перебували в подібних умовах служби та виконували аналогічні завдання, але уклали контракт у різний час. Окрім того, додаткова відстрочка (додатково 1 місяць за кожні 30 днів участі у бойових діях) потребує механізму підтвердження факту участі, що має бути врегульовано окремим нормативним актом. Відсутність належного нормативного врегулювання цих питань створює ризики правової невизначеності та неоднакового застосування положень законопроекту, а також потребує додаткової оцінки на відповідність принципу рівності, гарантованому статтею 24 Конституції України.

Висновки

Законопроект потребує доопрацювання в частині фінансово-економічного обґрунтування його положень, визначення критеріїв встановлення диференційованих строків відстрочки для різних категорій військовослужбовців та конкретизації механізму визначення підстав надання додаткової відстрочки.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*